

891.4-191 К. = 91797

БАЙКИ КРИЛОВА.

1919. 11084

~~29/50~~

ВИБРАВ І ПЕРЕКЛАВ

М. Старицький.

Ціна 10 коп.

КІЄВЪ.
1874.

15174

Аи 15.174¹

БАЙКИ КРИЛОВА.

ВИБРАВ І ПЕРЕКЛАВ

М. Старицький.

ВРЗОФ
ЗВІРЕРО 20 р.

Державна Публічна
БІБЛІОТЕКА УРСР

ІНВ. 159915

ДАБ АИ УРСР-100

КІЄВЪ.

Типографія М. П. Фрица, больш. Владимирская ул., въ соб. домѣ.

1874

РОЗПОЛОГ БАЄК ПО АЛФАВИТУ.

	страк.
Вілка	25
Брехун	15
Ведмідь при пасіці	35
Вовки. та Вівці	9
Віник	33
Вовк та Журавель	20
Гава та Лисиця	3
Гуси	21
Дід та Смерть	41
Зозуля та Горлиця	47
Кіт та Кухарь	23
Кіт та Соловейко	19
Кориння та Листки	27
Лев на влогах	43
Лев та Вовк	34
Мавпа та дзеркало	36
Мавпа та Окуляри	32
Мурашка та коник полівий	10
Наймт та Хозяїн	26
Осел та Соловейко	37
Папасові Галушки	7
Папіровий Змій	14
Пустельник та Ведмідь	29
Свиня під Дубом	46
Селянин в біді	39
Сліп на Гетьманстві	17
Собача приязнь	4
Став та Ріка	44
Цікавий	38
Щупак та Кіт	13

ГАВА ТА ЛИСИЦЯ.

Вже кілька раз наказувано миру,
Що щирости в облесника нема,
Що влесливість гідка... та тільки все дає

Десь Гаві трапилось украсти грудку сиру,
Не стямелась од радощі й сама:
«Ну, дума,—вдовольню тепера свою душу!»

От сіла стóрожко на грушу

Й налагодилась вже поснідати у-смак,

Та щось загавилась.... а тут через байрак,

Яв на лихо їй кралася Лисичка:

Нюх-нюх! Щось пахне так!

Спинилася сестричка

Тай носом повела; коли це вгору—зир!

Аж Гава там, шей держить в дзєбі сир.

В Лисички бідної і слина вже клубочком,

Не зна на яку й стать, і скалиться, і все

Ті очі заздрісні на сирові насе;

А далі—мель хвостом, й солодким голосочком

Промовила, вклонившись до землі:

«Магайбі, серденько! Здорóвенькі були!

Які ж ви стали прехороші!

Та, будь я проклята, платити треба гроші,

Щоб тільки глянути на вашіі красп!

Хоч вишукай усі ліси,

А не знайти над вашу вроду:

Хай мене хрест убие, хоч провалитксь в воду.

Чи хто ж видав такі очиці-зіропкьки?

А колери на пір'ячку які!

А шиїнька, голівонька, дзёбочок!....

Який же, мабуть, в вас чудовий голосочок!

От, заспівайте лиш, щоб аж пішла луна,—

Та вас царицею призна вся звірина!»

Не стямилась тут Гавонька моя,—

Од похвальби аж тѣхнуло в серденьку

Й забило дух... стріпнулася вона,

Тай кракнула на всю гавину пельку:

Сир—пуць! І—поминай, як звали хвалія!

СОВАЧА ПРИЯЗНЬ.

пекарні, під вікном

Хапай з Сірком

На сонечку собі дрімали; *М...*

Хоч добрі пси даремне б не лежали,

Бо е що доглядать і в день поза двором,—

? *Кавка*

В хазаїна инак і не буває;

Та хтож того не знає,

Що який пан, такий у ёго й крам!

А випало на долю нашім псам

Жить у панів; так при такім случаї

Й перейняли вони дворяньські всі звичаї.

Наївшися у-смак, непаче ті панки,

Гаразд і спочивать, одкинувши лапки;

А як-бо наші пси були освітні й гречі

То їм схотілось ще і про високі речі

Поміркувати перед сном.

От, наш Хапай з Сірком

З-нічевья й почали розмову—

Про добре, про лихе, про неприянь світо́ву.

*Ну і чого-б воно пак так,

Каже Сірко:—що в світі всяк

Один на одного, знай, зуби вискала,

Ошукє, кривдїть, підвозить москала

І рад би в ложці утопити?

Хіба неможна дружно жити?

Гай, гай! нема, бачу, пуття,

І чорти-батька-як життя

Волочиться: братерство помірає!

А в прїязні так солодко, Хапаю,

Що ти не счуєшся, як плине й час нудний!

Яка то втіха, Боже мій,

Диви тися один другому в вічі,

Без друзяка не ззісти і не спить,
Остатню шкуру поділить
І погинуть за брата в січі!
Та далєбі
Тоді

Не треба б на землі і раю!
А ну лишень, Хапаю,
Давай заживемо, як друзякі, гаразд!
Геть, на-бік чвари всі, та побратаймось враз,
По запорозському звичаю.
А радість би була яка:
Тоді б байдуже і негода!»

— «А щож, мій брате? Добре, згода!» —

Хапай озвався до Сірка:

«Мині давно й самому шкода,
Що ми ж по шерсти і брати,
Та ще до того й наймети
Із однієї господарки,
А й дня не прожили без сварки.
А зза чого, здається-б, нам
І лаятись? Спасибі ж пак панам,
Недоїдків ніколи не жалкують,
І хоч покидьками, а все таки годують;
Ділитись є чим між двома;
А ми.... вже правди ніде діти—
За пріязнь пса вважали здавна в світі,
А в нас—чи то ж не соромá?—»

Неначе у людей і прїязни нема!»

— «А даймо, далєбі, ми приклад всьму миру!»

Ревнув Сірко:— «Зведімо прїязнь щиру!

Ке, брате, лапу!»— «На!

Твоя на вік вона!»

Й прїятелі нові давай мерщї лизатись,

Та лапами один до 'дного пригортатись:

Цілюються, милуються, вищать!

І один б'дному хоч в вічі влізти радий.

— «Мій друже!»— «Брате мій!»— «Цур заздрі тій і зраді!»

Коли це, на лихо, з вікна хтось кістку— шасть!

І друзякі мої, забувши речі любі,

Уже вчепилися один другому в зуби, —

Де ділася і прїязнь та?

Аж вовна клоччами літа!

На силу-силу вже їх розлили водою!

На світі те ж бува і з прїязнью людською.

ПАНАСОВІ ГАЛУШКИ.

— «Сусїду, голубе! Ще з ласки призволяйсь!»

— «Спасибі, кумоньку, наївся вже до-схочу!»

— «Та що ти? мов чужий! Я й слухати не хочу!»

Іще хоч мисочку! Признайсь, —

Такі галушечки, якіх чортма і в пані:

Заправлені олійкою, гречані,
Гарячі та пухкі.....
А вже смашні які!

Ось, покуштуй.... та шей щерба з тарані!
Ну ж куме, серденько! — «Їй-богу вже наївсь, —
Таки не гріх, щой побоживсь!»
— «Та глянь бо, — далєбі одна в одну галушка;
А що ж тобі за юшка,
Аж пахтить!»

— «Та я ж три миски ззів!»
— «Ет, куме! Годі, цить!

Що ж там за мисочки? Хиба се у панів?
Їж, кумоньку, поки здоров та жив:
Ось глянь — картопелька, цибулька, хвіст з тарані...
Розпережись, чого сидиш в жупані?
Ну, допусти очкур, та на здоров'я й бгай...
Настусю, жіночко! Хоч ти вже ублагай!»

Тав поштував Панас Савелія Макуху,
Та не давав ёму перевести і духу;
А кум давно вже умлівав...
Та що ж робить? Панасові вважає —
Іще, собі на жаль, він миску насипає;
Піт витер рукавом і вже над силу вклав.
— «От кум, так кум!» Кричить Панас, радіє:
«Другого ж хоч проси, то ласки він не вдіє...
А ну, знов мисочку: послухай ще разок!»
Яв не любив Савелій галушбк,

А тут схопивсь несамовито,
Забув і шапку, кинув свиту—
Прожогом в двері й через рів
Від галушок, мов від хортів,
Утік до хати, й з того часу—
А ні ногою до Панасу!

ВОВКИ ТА ВІВЦІ.

Овечкам бідненькім прийшлося до загину—
Життя не стало од Вовків,
І так їх ворог той посів,
Що навіть Старшину збентежило звірину.
Надумалась вона вкїнець
Оборонити тих Свець
І цілу Раду покликнула—
~~В статут прилумать артикула.~~
Хочь правда збільш засіли там
Тїж сіроманчики по лавах,
Так не про всіх вовків же й слава?
Траплялось бачити другим
Таких, що круг отар гулялися близенько,
Не зачіпаючи.... коли були ситенькі. →
Так чом не будь на Раді-й їм?
Хоч тра й Овечкам пільгу дати,

Про те й Вовків неможна ошукати:
По правді треба все чинить.

От, Раду в пущі спорудили:

Гадали, думали, судили,

Як би овечок захистить;

І врешті Старшина лісова

Дала закоп—ось він до слова:

«Понеже Вовк не мусить бунтувать,

То, не взираючи, чи шляхтич, чи стовббвий,

А скоро він зачепить Овечат,—

Усяка вільна з них за вьязи ёго взять

І потягти у Повітовий—

В сусідній гай, чи в бір сосновий.»

Здається б нічого й додять:

Закон, як слід. Та тільки от-що дивно:

В рештаньській Вовчика щей досі щось не видно,

Хоч Овечат вони й трощать!

І у людей закони оттакі ж:

Подивися—праві, нема чого й казати...

А сунсь бідарь лиш пана позивати,

То краще, кажуть, поли вріж!

МУРАШКА ТА КОНИК ПОЛЄВІЙ.

Жувавий коник—скакунець
Доцвірінькався в кінець:

З гулянок ёму й не счулось,
Як те літечко минулось,
Як у вічі—гульк сама
Сива дядина зіма!
Всі діброви стали голі,
І трава посохла в полі,—
Сонця ясного нема!
Хмара хмару гошить, криє,
Вітер стогне, вітер вие,
Снігом поле укрива.
А наш коник все трива,
Чи не вернеться ще літо,
Чи не зійде з снігу жито,
Де що-дня було наш грач }
Мав і хату собі й харч?
Тале-ж літечко—шкода!—
Двічі на рік не впада!
От тепер, без хліба й хати,
Довелось ёму конати:
Бо вже з тиждень скакуну—
А ні ріски, а ні сну!
Бідоласі не до солі,
Годі грати на басолі:
На морозі аж слёза
Безкозухого проймає;
От, він силюньки збірає
Й до мурашки приліза:

— «Ой, кумасю серце, любко!
 Порятуй, моя голубко,
 Безпритулу-сироту!
~~Прехарчуй мене до літа,~~
 Поки—совця, поки—світа,
 Не забуду ласку ту!»

— «Рада б я, мій куме любий,
 Запобігти твоїй згубі,—
 Так бідую ж і сама;
 Бо вже звісно—річ жіноча:
 Як та рибонька тріпочеш,
 А залишку все нема!
 Тільки дивно міні дуже,
 Що ти хліба просиш, друже:
 Чом же сам ти не придбав?»

— «Ех, голубонько небого!
 Чи було ж міні, до того?
 Ціле літечко я грав:
 Кругом пташки, співи, квіти...
 Де ж у ката тут робити?»

— «А! так ти...» — «Та я й не спав:
 Грав, кажу, все на басолі,
 А тепер, з лихої долі,
 У ідному жупанцю
 Й довелось миці зостаться!»

— «Так ти грав все? Й то бач праця:
 Ну, тепера ж потанцюй!»

ЩУПАК ТА КІТ.

Біда вже, як книші та стане шевчик бгати,
А пекарь чоботи латати:
Не буде з діла в них пуття!

Раз Щупаку найшло хіття
За ремество кошаче взятись.
Не знаю вже, чи дідько піддрочив,
Чи то пісна ёму обридла страва
І заманулося мнясця?
От, він у думку й заложив,
Улатись з проханням ласкаво
Та до Котюги-молодця,
Щоб з ним піти ото на влови
І всі комори потрусить.

— «Та годі, сватоньку мій, цить!

Чи знаєш ти ще тут зпорóви?

Не дарма чутка йде така,
Що діло знальцесі — рука!»

— «Ет, миші що? Велика річ опеньки?»

Я і ёршів хапав зручненько!»

— «Ну, з Богом, коли так! Ходім!» Пішли, засіли.

Набавився, нажерся Кіт,
Провідать кума йде... а той роззявив ріт,
Одкинувшись, лежить собі без сили,
А миші... й хвіст ёму одъїли!

Побачивши, що кум от-от уже конав,
Кіт взяв ёго, та й поволік у став.

Оце ж тобі наука, дурношмизі,—
Коли не піп, не микайся у ризи!

ПАПІРОВИЙ ЗМІЙ.

Запущений хлопьятками під хмари,
Змій папіровий, показній
Пишався й любовав звідтіль на Божі чари
Й метелика загледів в низині.
— «Чи віриш ти? тріщить: — заледве тебе видко!
А заздрісно, признайся, тобі й стидко
Дивитися на лёт мій в вищину?»
— «Чи заздрісно? От, далебі, що ні!
Даремно про себе так високо гадаеш:
Хоч і під хмарами, та на швурку літаеш.
А з підневільного життя
Нема ні щастя, ні пуття,
І воленька міні дорожча в світі:
Хоч і не високо лечу,
За те ж я пан собі... і для чужої хіті
По цілим дням не верещу!»

ВРЕХУН.

Вернувшись з повітніх ~~майданів~~

Лкийсь панок (а може й цілий пан)

Пішов з приятелем в проходку геть по полю,

І розхвалився таки в волю,

Де він у світі пробував;

Та—знай—до всього докладав

Брехні чимало у придачу:

—«Ні, каже, те, що я видав,

Уже й до Суду не побачу!

Ну, що отут у вас за край?

То холодно, то дуже парно,

То сонце аж сліпить, а то вже надто хмарно.

Он там, так просто рай!

Згадать, аж серденьку поруха:

Ні світла пак не треба, ні кожуха;

Не знаеш, далєбі, що то й за ніч смутна,

І цілий Божий рік одно тобі—весна.

Ніхто ні сіє там, ні оре, ні боронить,

Проте лиш подивись, що там росте і родить.....

Та от, до прикладу, що бачив в Римі я?

Ну, вугірок! Ох, матінко моя!

І досі я не стямлюсь з ёго міри...

Завбільшки був... та ти не поймеш віри...

Їй Богу, наче та гора;

Коли брешу, хай Хрест свара!»

—«Та що й казати!» приятель одмовляє:—

«Яких чудасій пак на світі не буває?

Не всякий тільки добача.

От і тепер, скажу тобі правдиво,

Надходимо до дивного ми дива,

Якого ти ніде не зустрічав.

Ген, через річку міст: чи бачиш ти, чи ні?

Нам через ёго йти,—зовсім не показній,

А має дивную природу:

Ну, жоден брехунець по ёму не пройде,

Й до половини не дійде,

Як сторчака й шубовсьне в воду;

Хто ж і разу не клав брехні—

Тому безпешно й возом бігти!»

—«А в річці глибоко, чи ні?»

—«Та треба плавать добре вміти...

Так-так! Усяко є на світі,

І див, як в решеті дірок!

Хоча твій римський вугірок

І здоровенний, пане-брате....

Адже, здається, як гора?»

—«Ну, може й менчим визира,

А таки буде з цілу хату!»

—«Ну, все-ж пак чудо, хоч і так.

Одначе, як по правді дбати,

То можна і містка до ёго порівняти:

Бо ні один брехливий неборак

Не зважиться ступить туди й ногою...
Та от—хай візьме мене грець!
Хоч розпитай усіх,—таки цей рік весною
З ёго втопивсь писака та кравець.
Запевне вугірок і з хату предивненький,—
Як-що немає тут брехеньки...»
—«Ну, бач, і диво не яке!
Ти пак завваж, які там хати?
Чи можна ж їх до наших прирівняти?
Все побудовано манісіньке таке,
Що а ні сісти, а ні стати,
І в хатці тісно буде й двом!»
—«Нехай і так! А все ж кругом
Такого дива не чували,
Щоб двое в вугірку сідали...
Але й наш міст який?—Признай!
Що ні один брехун на ёго й не ступай,
Бо так мерщій і гепне в воду!
Хоч вугірок твій диво див...
—«Послухай-но!» брехун тут перебив:—
«Чим на місток іти, шукаймо краще броду!»

СЛІН НА ГЕТЬМАНСТВІ.

Коли хто в силі, а дурний,
То негаразд як-що і серденьком мнякий.

У лісі Гетьманом наставлен був раз Слін.

Хоч рід слонів на голову й не хворий—

Так у сім'ї ж не без потвори:

І Гетьман наш один

Вдавсь у рідню гладким,

Та не в рідню ~~плотним~~.

А з-на́рошна то не скривдить і мухи!

От, раз наш добрий Гетьман слуха,

Як вівці скаржились, що їм прийшов капут:

«Вовки пак шкуру з нас деруть!»

— «Ач, вляті!» крикнув Слін:— «Нечуте лиходійство!

Як ви насмілились робить таке здріство?»

На те ёму вовки: «Для всіх еси отець!

Так і од нас не одхилляй же вуха:

Що ж маємо робить у зіму без вожуха?

Дозволь легісіньку данину взять з овець!

А що вони кричать,

То, звісно вже, така дурна порода:

Всёгісінько з сестри впаде по шкурці й знять,

Так і того їм, бачиш, шкода!»

— «Ну, то-ж-то!» каже Слін:— «Щоб кривда завелась

У мене—зроду не дозволю!

По шкурці вже нехай, візьміть на свою долю,

А більше і шерстиви зась!»

КІТ ТА СОЛОВЕЙКО.

Кіт якось злапав Соловейка,
Взяв в пазурі нещасного гарненько
І, люб'язно стискаючи, мовля:

«Чував я, що тобі за співи слава й дяка,
Що ніб з найкращих ти співака...

Та от, казала ззо два дні
Лисичка-дядина міні,

Що голосок дзвінкий в тебе на чудо,
Що в співах тих кохаються повсюди,
Із вечора аж до зорі,

Не то дівчатка й вівчарі.

Хотів би я, ~~бож~~ признатись,
Тебе послухати і сам.

Та ну-бо, годі тріпотатись,—
Дай одпочить своїм крильцям!

Не затайся, друже любий,

Чого лякаєся—не попадеш на зуби:

От, тільки заспівай, то й випущу у ліс!

Я до пісень і сам, як ти, охочий,

І перед сном таки що-ночі

Собі мрумрукаю під ніс!»

А в бідолахи-Соловейка

От-от не вискочить серденько!

«Ну що-ж?» таки своє все Кіт:—

«Чого ти, серце, сціпив ріт?

Та заспівай, голубоньку, хоч трішки!»

Котові ж—жарту, мишці—слізки,

І наш співець заледве пискотів...

—«Так оттаким луга ти веселив?»

Ёго Котюга перебив:—

«Де ж голос чарівний і сила,

Що та брехуха нахвалила?

Та це не варт і за котя!

Гай, гай! Як бачу я, ти в співах щось не дуже...

А ну лиш на зубах який ти будеш, друже?»

Тай ззів співаку до чиста.

А я б додав вам потихеньку:

Погані співи Соловейку

У пазурях, в Кота.

ВОВК ТА ЖУРАВЕЛЬ.

Ущо Бовк прожера—всякий знає,

Бо вже зубань кісток не розбирає:

Так і ёму-ж припало на віку

Попастися в біду тяжку.

Поснідати хапаючись од страху,

Він ковтонув таку раз костоману,

Що тільки вирячив баньку,—

А ні дихне, хоч простягай ланки!

На щастя, Журавель тут пасся на болоті.
От сірий наш, то сим, то тим—мовляв,
До себе кличе Журавля,
Щоб допоміг ото в пригоді.

Довгаль мерщій прибув туди,
Засунув дзёб по шию в вовчу пельку,
Взявсь, витяг кістку по-легеньку,
Та й став прохати за труди.

— «Жартуєш?» крикнув звірь злоблівий:—
«Тобі? Завіщо, га? Який же невдячлівий!
Та дякуй Бога, що твій дзёб
І голова дурна із пельки вийшли цілі!
Геть, далі-ж! Та дивися, щоб
Не попадавсь на мої зуби білі!»

Г У С И.

Лозиною, та й чи-малою
Гнав хлопець по шляху на вигін Гусенят,
І—правди нікуди ховать—
Не дуже панькався з своєю чередою,
Таки латав їх, як хотят,
Байдуже, що було хлопья.
Й само обірване, мизерне та похіле,
А над плохим чому не показати сили?
Нема в тому пак і вини....

Так оті ж Гуси бунтовні

Ніяк на те не приставали,

Все гелготали, гвалтували,

Та, здибавшись із паном на шляху,

Оттаб жалілися на хлопцеву пиху:

«Чи є ж на світі хто, щоб мав такії муки!

Завіщо, паночку, оддав ти нас у руки

Обірванцю такому й гультяю?

Хіба-ж ми прості які Гуси?

Куди-ж це дурневі, псяюсі,

Втовкти у голову свою?!

Одно—лозиною, мов ціпом тим, махає,

Та нас, як крепаків, туряє....

А не розчовпа, ёлоп сей,

Що рід шляхетський наш ідётся з тих Гусей,

Що колись Рим одрятували;

Та там, коли ви не чували,

Із давна-давен, в дяку їм,

Продесії уставлено та свята!»

—«А ви ж за-віщо, Гусенята,

Бажаєте шанобоньки й собі?»

Спитав їх пан.—«Та наші предки....»—«Знаю,

І в книжках це читав, а відати бажаю,

Яка користь од вас другим?»

—«А зборонили предки Гім!»

—«Та то дарма, а ви, панове-друзі,

Сами вчинили що-небۇдь?»

— «Ми? нічогосінько!» — «Так годі й кирпу гнуть:

Катузі—по заслугі!»

З тих предків всім користь була,
За те їм шана і хвала,
А з вас одно хиба—печене!»

Цю баечку, як-би на мене,
То можна б приложить і до других речей...
Так щоб бува не роздрочить гусей!

КІТ ТА КУХАРЬ.

Якийсь то Кухарь-пісьмачок
Побіг з кухарні у шинок
(Він богомільний був, і саме в тому часі
Прийшлося випити за упокій кумасі);
А дома цантрувать м'ясів
Кота лишив.
Вернувсь—і, матінко! Аж вдарив ёго піт!
На долівці недоїдки потрібки,
А за барилом коло пічки,
Вже над печеним мрука Кіт!
«Ач, венажеро, лиходій!»
Почав ёму тут кухарь дорікати:—
«Так-так на тебе видай хату,

Так оттакій ти вартовий!

Чи то ж не сором, га? Та стін би постидивсь,
Як не людей! І де ти уродивсь,

З якого кодла був твій батько?»

(А Кіт одно—трощить та умна курчатко).

«Гай, гай! Шкодливий, а старий!

Не мав еси від мене ще наруги,
Тебе в зразок я ставив другим,

А ти... побий тебе лихий!

Тепера вибачай,—усі почнуть мовляти:

«Кіт Васька злодій, курокрад!»

І кожен, вірь, що буде рад

Котюгу-злодія лозиною зайняти
Не то з кухарні, а й за двір!

Він—хижий вовк, він—лютий звірь,
Лиха чума! Хай все ёго минає!»

(А Васька слуха, та вмиває).

Тут слово за слово, і кухарь красномовий
Ні краю, ні кінця не міг дійти у слові!

А поки він галасував,

Кіт Васька все печене вклав!

А я б сказав такому дурпослові:

«Ніж язиком горох товкти,

Було б не кидать стерегти

Печеного Котові!»

В І Л К А.

У Лева Білочка служила,
Що там робила, що пекла—
Нема до того міні діла,
А тільки наймичка мала
Чимсь Ёго Мосьці догодила:
А пану догодить—багато треба сліз!
За те ж, за вслуги її щирі
Обіцяно при цілм мірі
Горіхів їй чумацький віз...
Ну, ситий будь і словом Королевим!
Про те час пліне, як вода,
І часто Білка голода,
Хоч скалиться й на кутні перед Левом.
Подивиться, а там в горах
Її всі пóдружки з ліщини
Трощать горішки на зубах:
Її заманеться так, що страх,
Так що-ж? Крвтає тільки слину,
Бо в ліс не можна і на мить,—
Усяк штовхає її в синну
Меновельможному служить.
От, вийшла врешті й їй пора—
Обридла Левові стара,
Її шлють до родини бабу вражу.
І справді, їй дали горіхів цілу мажу:

Горішки славненькі,—любуй і сама—
Один в один тобі добраю!
Та тільки от-що препогано—
У Білки вже зубів кат-ма!

НАЙМИТ ТА ХАЗЯЇН.

Коли біда нас опрягла,
То ради ми того благати,
Хто має нас обороняти;
А скоро вже біда пройшла,
То обороннику од нас бува ще й лихо:
Всі цінувати розпочнуть,
І як-що чуба не памнуть,
То й то ще тихо!

Старий Панас і Наймит з сіножаті
Верталися вже над вечір до хати
Ліском, байраком... Аж, шелесть!
Ведмідь зпід ніг наче вродився...
Панас з страху аж захрестився—
Так бісову ж мару не заляка і хрест!
Гарненько підобгав під себе він Панаса
І нівечить: то таменьки, то тут
Дошукується, бач, Панасового м'яса—
Панасові капут!

— «Рятуй мене! Ой, синочку мій, Гнате,
Не дай погинути в біді!»
Кричить Панас ізпід лапоь кудлатих.
От, мій сильчак Гнатко тоді
Сокиру взяв, не дав на руку маха,
По лобові як зацідить
Ведмедя, й вилами як шпортуне під наха,—
Так той аж витягся й лежить...
Минулася біда; підвів Панас мій спину,
Та ще на наймита і грима.
Не стямився Гнатко, звідкіль біда другá:—
— «Завіщо ж, дядечку?» — «Завіщо, дурню? Га!
Чого зрадів еси ти з дуру??
Штрикає—знай!—Понівичив всю шкуру!»

КОРІННЯ ТА ЛИСТКИ.

У літній день хороший та ясний,
Розкинувши далеко тівь у полі,
Пишалися Листки на дубі широчолім
Життям розкішним та значним,
І з вітром-ласкавцем гордяче шепотіли
Про гущину свою, зеленину та силу:
— «По правді, ми додаємо одні
Красу усій низовині!
Та через нас, признатись, прáве—

Це дерево величне й кучеряве!

А щоб без листиків рясних

З ним сталося? Та просто сміх

І говорить! Не дуб би вийшов—пнище,

Та ще й голісінький, як днище....

Й похизуватись нам не гріх:

Хіба не ми од спеки вівчаря

Й прохожого у холодку ховаєм?

Хіба не ми, коли блисне зоря,

Пишндтами дівчаток привабляєм?

Де ж, як не тут,—і пізно, і раненько

Щебече любо соловейко?

Та й ти, тихесенький,—мовлять по правді,—нас

Не покидаєш і на час!»

—«Здається слід би й нам, хоч раз спасибі дати!»

Одмовило щось тихо з під землі.

—«Яка мизерія ще має голос зняти?

Хто ви, і де там поросли,

Що сміливо до нас себе зрівняли?!»

—«А ми, панове,—грабарі,

Що риємось від зірки до зорі,

Та вас годуємо: певже пак не пізнали?

Ви—Листя, ви—Пани,

Убралися в розкішні жупани

І нас нехтуєте, позбувшись сумління;

А ми—робітники Коріння.

Пишайтеся же, але шануйте й нас,

Та пам'ятайте ще часами,
Яка ріжниця поміж нами:
Без вас там-не яка пеня,
Бо й дерево що року вас міня;
А от бува хоч раз
Коли Коріння зв'яне,
То вже запевно, що нестане—
Ні дерева, ні вас!»

ПУСТЕЛЬНИК ТА ВЕДМІДЬ.

Хоч у пригодонці нам дорога послуга,
Так треба ж з розумом добрати собі й друга,
Бо з дурнем зав'язиш, то збудеш голови!

За нетрями у пущі лісовій,
Колись-то жив дідусь старенький—
Пустельництвом спасався по душі.
Про самоту вже як там не пиши,
А всякий з нас до б'єседи раденький.
З приятелем і жити охвітніш,
З дружиною хоч помандруй за море:
Як є з ким поділити, то й горе не за горе,
І радість видасться миліш!
Що соловейко там, криниця і діброва,—
Як ніским вимовити слова?

Так і пустельнику тому

Все впало бути самому,

То й осумніла ёму хата:

От і пішов шукать він брата,

Або сусіди по-близу,

Щоб допомгти своїй нудоті;

Але кого ж шукать в болоті?

Хто в чагарник, або в лозу

Зайде опріч вовка, ведмідя?

І справді—здибав наш старий

Там косолапого сусіда....

Спипився дід, мов неживий;

Але що маеш—ніде дітись:

Вже рад-нерад, а тра вклонитись,—

І шлик пустельник низько зяв;

Ведмідь ёму уважненько подав

Свою лапищу кудлувату—

І не такий вже здавсь страшний....

От, слово по слову, знаемлються вони;

Запрохує дід гостя в хату.

Хоч звірь, а все ж живе скрасило глушину,

І загодину там неяку

Пішов Ведмідь мій за друзяку

Такого щирого, що-ну!

Чи день пройде, чи нічка сплине—

Один вже другого не кине.

В якій розмовонці точивсь їм час нудний

Я, далебі, не можу вам сказати:

Один —неговіркий, другий був мовчазний,
Так не виносили вже сміття певно з хати.

А все ж таки, чи сяк, чи так,

А наш пустельник-неборак

За побрата й такого влячен Богу... ?

От, раз пішли вони в дорогу,

Щоб розпізнати ліс рідний;

Полізли по горах, байраках і площинах,
А якже дужчий звірь над чоловіка в силах,
То й підтоптався перш старий.

От, мій Мишук і раїть мов путяще:

«Над силу битись тобі на-що?

Лягай у холодку безпешно одпочить,

А я на гулянках тут буду сторожить.» —

Покладливий був дід, послухався поради,

Ліг і заснув мерщій; над ним

Сів косолапий вартовим,—

Глядить, щоб не вчинив хто побратиму вади.

Аж зирк!—товаришу на ніс ?

Уїду-муху чорт привіс. —

Він одмахнув, так бісова худоба

Перелетіла знов на лоба;

Черкнув по неї—не зловив,

А муха сіла проміж брів.

Ну, що за гемоньська!—Ніяк не од-
махнесся!

Мишук лютує вже, трясеться,
Та не пійма ніяк вертку.

От, мій
Розумний вартовий,
Схопивши добру камінюку:—
«Ну, дума, улещу пацлюку!»

Підзорив муху на виску,
Примірівся, зручненько розмахнувсь,
Та як телесне із завзяття,—
Аж череп розлетівсь на шмаття,—
А друг і досі не проснувсь!!

МАВПА ТА ОКУЛЯРИ.

На старість Мавпочка недобачати стала,
А у людей вона чувала,
Шо то біда ще не яка,—
Аби дістати окуляри.
Ото ж, чи так, чи за талари
Добула їх з пів-сорока:
І, Господи, яка раденька!
То на лотилицю, а то на хвіст напхне,
То понюхне,
То язиком лизне,
То знов притулить до серденька!
Аж утомлася сама,

А проку з них усе кат-ма!
«Пху! згиньте!» каже:—«й той скажений,
Хто людські слуха теревені!
Про Окуляри всі гули,
А що вони запомогли?»
Тут Мавпочка з досади та печали,
Як брязне ними по землі,—
Аж тільки скалки заблищали!

На горенько ж, і між людей
Оттак по-де-воли буває:
Хоч користнійша річ, а як ціни не знає
Йй неук,—то й жене з очей!

В І Н И К.

Забрудняний в смітті,
Сподобився раз віник шани:
Вже більш кухень не будуть ним мести,
А панські-но убрання та жупани...
(Напевно слуги були п'яні!)
От, віник мій розприндивсь так, що страх!
Ялозить все несамовито,
І по дворянських жупанах
Молотить, знай, немов би ціпом жито.

Держава Публічна
БІБЛІОТЕКА УРСР

ІНВ/599/5

Багато, дalebі, і праці було там,
Так ні на кришечку ж користи,—
Бо віник був брудний і сам:
То чим старальніше він чистив,
Тим більше було плям!

Оттак і дурсень той наробить тільки глума,
Як виправлять учені праці здума!

ЛЕВ ТА ВОВК.

Лев уминав на сніданні ягнятко,
А цуценятко

При царській трапезі крутилось, та зпід лап
В Ясновельможного й собі шматочок—хап!
І Лев те вибачив, не огнівися й трохи,
Бо пак дурне ще молоде було!

А Вовку, дивлячись, у голову зайшло,
Що й справді Лев слабий, страхополохий,
Коли вважа на цуценя,

Та то й собі поцупив він ягня...

Аж вийшло тут на кепську справу—
Вовк сам дістав царю на страву!

До сіроманця Лев озвався,
Роздерши в шмаття по хвилині:
«Що можна вибачить дитині,
То бельбасу старому—зась!»

ВЕДМІДЬ ПРИ ПАСІЦІ.

Колись-то, на весні, звірями
Ведмідя вибрапо в дозорці над бджолами.
Хоч можна б вибрати було кого й певніш,
Бо ласий до медку кудлатий,
То щоб бува не вийшло втрати,—
Так де вже правдоньки між звірем набіжиш!
В пасішники хто не просився,
То дарма вирядили всіх,
І, мов на сміх,
Один Лапун там присвятився.
Аж скоївсь гріх:
Ведмідь перетаскав всі сцільники в берлогу.
Довідались. Ну, збили гвалт, тривогу,
Зібрали весь звірний люд;
Волочуть дядюшчу із пасіки на суд.
Не потураючи на злодія старого,
А правдоньку шануючи саму,
Всі засудили ёго строго,—
Аби цілісіньку зіму
Не витикав і рила він з берлоги,
Та й кінець!
Рішили, сиравили, печатку притисну́ли,
А меду й краплі не вернули.
Про те й не журиться покараний чернець:
Як подоба він з світом попрощався,

В берлогу теплу геть забрався,
І, знай, медок собі лига,
Та ще й на літошній чягá!

Ні на кого я не кладу наругу,
А нищечком питаю вас, людці:
Чи не бува й у нас, що ті пани-судці
Карають так вельможного злодюгу?

МАВПА ТА ДЗЕРКАЛО.

Раз Мавпа в Дзеркалі забачивши свій лик,
Тихесенько ведмідя—штовх у бік:

«Дивись бо, кумоньку, яка красуня гожа!

Як скалиться кумедно та плигá?

Як би на неї була схожа

Хоч краплю я,—мене б взяла нудьга

І я б повісилась, бий мене сила Божа!

Про те признайсь, бо ніде правди діть,

А є між подружок таких моргух чи-мало,

І яв на те вже, куме, стало,

То можу я й по пальцях їх злічить!»

> —«Нім подружок перелічати,

То краще на себе, кумасю, очі зняти!»

На те ведмідь їй одказав,—

Так раду ж ту даремно вийшло дати!

Таке і в світі я видав:
Що Голова на руку погрішає,
Відомо вже й селу всім,—
Їму за хаптурі усяке дорікає,
А він проте морга на писаря Хому!

ОСЕЛ ТА СОЛОВЕЙКО.

Осел, забачивши у лузі Соловейка,
До ёго слово зняв: «Здоров був, мій братейко!
Та чутка всюди на селі
Іде про тебе, неборака,
Що ти не з біса і співака!
Хотілось би, признатись, і міні
) Послухати твого співання:
Яке воно на наше здання,
І чи нема ще тут брехні?»
Тут Соловейко в співах знання
Показував Ослові став.
Затёхнув він, защебетав,
І голоском повів выводи
Так гарно, чарівно—що й годі!
То якось мляво замірав,
І мов сонілкою на-вдалі окликався;
То дрібним голосом по лузі розлягався,
Аж луг сміявся та лунав.

Чувало все тоді коханчика природи:

Вітрець упав, спинились ясні води,

~~Понинки~~ ~~пташешьки~~;

Дух притаїв вівчарь, схилившись до дівчини,

А в неї на очах блиснули дві слезини,

Немов ті зіроньки.

Замок співець. Похнюпвшись у-дія,

Осел до ёго річ повів:

— «Гм, гм! Нічого, небораче;

Таки співаєш ти добраче;

А шкода, чом ти не спізнавсь

Ще з півнем? От, як-би повчився!

То там співати б намудрився—

І краще вихиляв би глас!»

Такий почувши присуд щирий,

Мій Соловейко знявсь, та й полетів у вирій

Од отаких судців крий, Господи, і нас!

Ц І К А В И Й.

— „Здоров був, друже мій! Відкіль се ти прожогом?

— «В звіринці, брате, був! Годни з три ходив:

Все видививсь. Ну, таменьки ж і див!

І! Господи! Аж очі лізуть рогом!

Та, сказано, нема таких—ні слів,

Ні вмілости, щоб все тобі списати!
Вже так, що чуд та див повнісісінькі хати!

Ох, матінко! Чого тільки нема

На Божому святому світі?

Яких звірюк, гадюк я там не запримітив,

А того ~~птаства~~—сила, тьма!

Які метелики, комашки,

Жучки, мушки, блошки, мурашки!

Одні—веначе ярь, другі—немов сурьма!

Які там сонечка е Божі:

Їй Богу, на мачок той схожі!»

—«А бачив пак слона? Який на взір? Признайсь,

Що він тобі за гору здавсь, козаче?»

—«Хиба він там?»—«А там!»—«Ну, брате, ви-
бачай:

Якось слона я й не добачив!»

СЕЛЯНИН В ВІДІ.

До селянина в осени,
У північ злодій навісний
Забравсь до хижі, і на волі
Погосподарив, як хотів:
Обчустрив скрині, стелю й піл,
Покрав ~~уссєвське~~, що вспів—
Лишив-но стіни тільки голі,

Без жалощів.... Та й то сказать,
Яка там совість в лиходія!

Ну.... так обчистив він Корнія,

Що хоч сорочку продавать:

Заможнім ліг безпешно той на печі,

А старцем встав, хоч торбу сквиць на плечі,—

А нічогісінько нема!

От, бідний рученьки лама,

Сквика в пригодонці громаду,

Кумів, приятелів, дідів.

— «На Бога!—плаче—дайте раду,

Запоможіть в лихий біді!»

Тут кожен став порадовьку давати,—

Всі загули, немов чмелі.

Кум Гнат мовля: «Ох, ох! мій свате!

Навіщо б славоньку пускати,

Що ти заможній на селі?»

А сват Палій:

— «Ото, на вуса тра мотати,

Щоб хижу ближче будувати!»

— «Ет, братці! Все не так!»

Сусід Карпо доводить:—

«Що хижа далі, те не шкодить,

А треба у дворі держать ликих собак;

Візьми в мене щенят хоч парку од Понади—

Коханому сусідоньку я радий

На вибір їх подарувать,

Ніж закидять!»

І од рідні й приятелів багатих

Надавано порад таких до-ката,

Хто як знав,

А ділом в скрутоньці, то ~~жоден не доклав.~~

І світ, як бачите такий:

У щасті друзяків, як рясту на городі,

А сунсь до помочі в пригоді—

То кращий приятель глухий!

ДІД ТА СМЕРТЬ.

У люту зіму, в заверюху,

Набравши з хмизу собі дров,

Весь скорчений, замучений з порухи,

Старий бідарь до свого хліву йшов:

Під вязкою погами ледве плута

Та з натуги аж стогне Дід!

Такому б вже себе й трудить не слід,

Так коли ж горенько та скрута!

Ніс, ніс Дідусь... та вже й нести не-в-міч,—

Та в утомився;

От він, сердега, зупинився,

На землю скинув вязку з пліч,

Тай сів на неї; наче ніч,

Ті думки чорні ёго вкрили.

«Ох, лихо!» дума:—«Боже мильй!
Який я бідний—все нужду,
Терплю й просвітку не знайду,
Ні помочи: кругом дітки, унуки...
А сил дасть-Бі—вже спрацювались руки;
А тут іще подушке й податне....
Чи є ж на світі хто нещасніший мене?
Вже краще вмерти, ніж ці муки!»
І став з одчаю кликати Смерть.
А Смерть не за дверима—
За плечима...
Туж мить і тут; косою верть!
Перед очима...
І каже Дідові: «Навіщо звав еси?»
Як гляне ж Дід наш на кирпату,
І сухорсбру й коцовату,—
На страшелезні ті краси;
Забув і скруту свою тяжку,
Та ледве їй пробубонів:
«Я кликав вас, як-що не в гнів,
Щоб підсобили зняти в'язку!»

Ото-ж: як доля не нудна,
А все видима смерть страшна!

ЛЕВ НА ВЛОВАХ.

Вельможний Лев, Лисиця, Вовк і Пес
В якомусь лісі десь
Сусідами зробились.

От, замість свар, і погодились
У вловах ~~спілку~~ завести,—

Аби гуртом на полювання йти

І хто б що не зловив, то зараз і ділити
Без кривди, на-рівно усім.

Не знаю вже—і як, і чим,

А тільки трапилось Лисиці перш зловити

Ще й бленя; руда сестра,

Як по умові було й тра,

Товаришів всіх зараз кличе,

Ото ~~дубанята~~ здобичу.

Зійшлись усі й ясновельможний Лев.

От, Їго Мосць, пустивши лісом рев,

Промьяли пазурі гарненько

Й самі взялись всіх поділити рівненько.

«Тут—кажуть—четверо всіх нас,

От я й деру на четверо придбане;

Тепер ділити буду вас!

Дивіться ж, спільники кохані:

Ну, це частина вже моя,—

Звичайно по умові,

А та мвині належить, яко Львові,

Ген та—моя ж таки, бо всіх вас дужчий я,
А до цієї-ось хай хоч лапу хто просуне,
То й з місця не посує!»

СТАВ ТА РІКА.

«Що се!» до Річки раз мовляв
Сусіда-Став:

«Як оком на тебе не скинеш,
То все тече вода твоя;
Невже ти, сестронько, ніколи й не спочинеш?
До того ж завжди бачу я,
Що ти несеш на своїй спіні
То байдаки, то з тяжаром берлини,
То довжелезні ті плуги;
Я й не кажу уже про човни—
І ліку трудно їм дійти!

Коли вже кинеш ти життя таке працёвве:
Я вмер би, далебі, з нудьги!

От жереб мій—за те я Бору вдячен—
Не схож на твій, зовсім другий *Май*
Нехай я в світі і не значен,
І не тягнусь по плавну через лист,—

Про мене дум не зложить бандурист....

Та то дурне все, в кожному стані!

За те ж я в глеєвих, багнистих бережках,

Мов на перині, в подушках,
Вилежуюсь, пестуюся як пані!

Не то баркасів, чи дубів,
А і човнів

Мині, сестричечко, байдуже:

Коли признатись—я, здоров,

Не підіймав іще й ночов, *А рибаків, човнів*

І про вагу щось відаю не дуже...

Хіба техесенький вітрець

На мене занесе в-ряди-годи листочка—

Ото й єдиний мій плавець!

Не знайдеш для життя вже кращого й вуточка:

Од бурі схован мій затон—*Купи...*

Всі береги гаями вериті....

Звідсіль на спокію, дивлюсь на рух я в світі

І марю думами крізь сон!»

— «А марючи, чи згадуєш закон»,

На тебе Річка одмовляє:

«Що з руху-но вода погожою буває?

І як що я

Тепер не течія,

А сталася великою рікою;

То з того це, що не люблю спокою,

Що, винувши лежню, до праці я взялась:

За те тепера простяглась

На півсвіта, і всіх я ощедряю

Веселістю, користю та добром;

Для того й од людей я вдяку й славу маю,
Бо заробила їх трудом;
І віки ще тектиму, не загину,
Коли вже про тебе не буде і споміну!»
Справдилось все чисто з її слів:
Хвилює річенька, тече собі й до нині,
А бідний Став що-року болотнів,
Рогозом весь обріс, лататтям вкривсь, зацвів
І врешті висох до крапліни.

Так і талап без праці гине.

СВИНЯ ПІД ДУВОМ.

Свinya під дубом віковім,
Нажерлась жолудів до хіті і до змоги,
Наївшия попростягала ноги
І добре виспалась під ним;
А виспавшись вічки свої продрала
Й коріння підривать свинячим рилом стала.
— «Та з цього-ж дубові загін!»
Йй з гілки ворон промовляє.
— «Про мене, хай і всохне він!»
Їму понура одрікає:—
«Аби-б-но жолуді мині,
А то, байдуженьки до дуба:

Не з ёго ласки буду груба

~~«Не вдячна ти!»~~ Загуб тут Дуб Свині:—
«Коли б ті рило знять та до гори zdolіла,
Сама б тоді уздріла,
Що на мині ж ті жолуді й ростуть!»

Оттак і неучі освіту все женуть,
А користуються що-дня од її праці...
Чи не рідня ж вони Свиняці?

ЗОЗУЛЯ ТА ГОРЛИЦЯ.

Зозуля на сучку щось жалібно кувала.

«Чого ти, серденько, сумна?»

До неї Горлиця з дубочка туркотала:

«Чи тим, що вже пройшла у нас весна

А з нею й любовці, посіло сонце нижче

І до зими ми стали ближче?»

— «Ох, ох! голубовьво моя!»

На те Зозуля одмовля:

«Та як мині й не сумувати!

Суди сама,—на цій весні

Всміхнулась доленька мині:

Я, по воханні, стала мати;

Так дітсчви ж не хочуть знати,

Цураються мене зовсім!

Чи я ж не рідна ненька їм?

Чи ждала ж я од їх такої плати?

А що то заздрісно, коли я подивлюсь,
Як коло качечки хлюпоцуться вутята,
Як порощать до квочечки курчата,
А я сама собі вужусь,
І приязни дитячої не знаю!»

— «Нещасна! По тобі я серцем вболіваю:

Я вмерла б з нелюби діток!

А є тому, ще й не один зразок...
Так ти вже, матінко, і зозуляток мала?
Коли ж гніздечко встигла звить?
Я щось того не добачала:

Ти все гасала та літала!»

— «Ото б іще я мала хіть

В гнізді весну пронудить марно,
Коли гуляти в світі гарно:
Хиба б дурною вже здалась?

Я по чужих кублах неслась

І свої яйця підкидала!»

— «Такий же твій і таланок!»

На те їй Горлиця сказала:

«Якої й ласки ти бажала,
Коли роскидала по чужині діток!

**В Книгарні Левченка й Ильницького в Київі,
на Владимирській вулиці, склад таких книг:**

- Де-що про світ Божий. изд. 3-е Одеса 1874 г. ц. 20 к.
Записки Юго-западнаго Отдѣла Император. Рус. Географ. Общ.
Київъ 1874 г. ц. 1 р. 80 к.
Кобзарь Остапъ Вересай, съ портретомъ. Київъ 1874 г. ц. 60 к.
Козловскій. Темный вопросъ въ исторіи Евреевъ. К. 1873 г. ц. 20 к.
Комаровъ. М. Розмова про Небо та Землю. К. 1874 г. ц. 8 к.
Л. В. Ніжельскій Полковник Иван Золотаренко. К. 1874 ц. 7 к.
Левицкій. Неможна бабі Парасці вдержатись на селі. Київ.
1874 г. ц. 6 к.
— Запорожці. Казка. Київ. 1874 г. ц. 6 к.
Лисенко. Збірник Українских пісень з голосами вып. 1 и 2. ц.
по 2 р. 50 к. за выпускъ.
— Музыка до кобзаря Шевченка. Лейциг. ц. 1 р. 50 к.
Номіс. Українські приказки, прислів'я і таке инше. Спб.
1864 г. ц. 2 р.
Осташевскій. Пів сотні казок. Київ. 1869 г. ц. 75 к.
Про хвороби і як їм заромогти. Київ, 1874 р. ціна 6 коп.
Ригельманъ. О значеніи общенія нашего съ славянами, и сред-
ствахъ къ его развитію. Київъ 1874 г. ц. 20 к.
Рудченко. И. Я. Народныя Южно-русскія сказки. Київ. 1869—70
вып. 1 и 2 ц. по 1 р. за выпускъ.
— Чумацкія Народныя пѣсни съ нотами. К. 1874 г.
ц. 1 р. 30 к.
Стариченко. Казки Андерсена—повне виданне, съ чатретом и
11 малюнками. К. 1873 г. ц. 1 р. 25 к.
— Тей виданне розділяне на отдільні книжки. Ціна от
3 коп. до 25 к. за книжечку.
Терлецкій. Угорская Русь. Київъ 1874 г. ц. 20 к.
Троцкій. Як тепер отбуватиметься военна служба. Київ. 1874,
ц. 3 коп.
Шейковскій. Опытъ Южно-русскаго словаря. в. I. Київ. 1861 г.
ц. 30 к.

Печатаються і швидко там же поступають у продаж:

Историческія пѣсни малорусскаго народа, изданіе съ объяснені-
ями В. Антоновича и М. Драгоманова.

Левицкаго. П. Сочиненія.

Тарас Бульба.

Сорочинскій ярмарок.

*Окрім цього, там же можна достати й інші українсь-
ські книжки.*

Книгарям звичайна уступка.